

Samenvatting Rijksbegroting 2026

De plannen voor het sociaal domein

Stimulansz

16 september 2025

Versie 1

Voorwoord

"Mensen willen een inkomen waarmee ze het einde van de maand halen, een veilige en vertrouwde woonomgeving en een huis voor zichzelf en hun kinderen. Iedereen wil kunnen rekenen op goede en toegankelijke zorg en op een sociaal vangnet als het leven even tegenzit."

Met deze woorden uit de [Troonrede](#) benadrukte Koning Willem-Alexander de kern van het sociaal beleid.

Traditiegetrouw maakt Stimulansz een samenvatting van de begroting, met focus op de plannen in het sociaal domein. Dit document is een bundeling van de belangrijkste maatregelen op het gebied van armoede en schulden, inburgering, jeugd, werk en participatie, zorg en welzijn en de Wmo.

Stimulansz,
16 september 2025

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	4
1 Bestaanszekerheid	6
1.1 Armoede en schulden	6
1.2 Caribisch Nederland en het sociaal domein	6
1.3 Continuïteit van uitkeringen in crisissituaties	6
1.4 Handhaving Sociale Zekerheid	6
1.5 Inkomensondersteunende regelingen Participatiewet	7
1.6 Participatiewet in balans	7
1.7 Uitbreiden vangnet Participatiewet	7
1.8 Vereenvoudiging inkomensondersteuning	7
1.9 Vereenvoudiging van de Toeslagenwet	7
1.10 Verplichte verzekering voor zelfstandigen	7
2 Maatwerk	8
2.1 PMM	8
3 Meedoen	9
3.1 Actieagenda Integratie	9
3.2 AZWA	9
3.3 Hervormingsagenda Jeugd	9
3.4 Inburgering	10
3.5 Jeugdcriminaliteit en samenwerking sociaal domein	10
3.6 Jeugdigen en gezinnen goed beschermd	10
3.7 Werk en participatie	10
3.8 Wmo 2015	11
Colofon	12
Over Stimulansz	13

Samenvatting

Ieder jaar maakt Stimulansz een samenvatting van de [Rijksbegroting](#) met een focus op de plannen voor het sociaal domein. In de begroting voor 2026 zet het kabinet in op eenvoudiger regelingen, meer menselijke maat en betere samenwerking binnen en tussen domeinen. Gemeenten spelen daarbij een centrale rol.

Armoede en schulden

De daling van (kinder)armoede zet door, maar het kabinet gaat verder met het Nationaal Programma Armoede en Schulden. Doelen zijn: kleine schulden klein houden, betere schuldhelpverlening in alle gemeenten en meer waarborgen van het bestaansminimum. Vroegsignalering en interdepartementale samenwerking moeten nieuwe schuldenproblematiek voorkomen.

Caribisch Nederland

Het kabinet trekt structureel € 4 miljoen uit voor begeleiding naar werk en verlengt in 2026 eenmalig de energietoeslag. Ook worden nieuwe regelingen voorbereid, waaronder een werkloosheids- en verlofregeling en een kindregeling.

Inburgering

De Actieagenda Integratie geeft gemeenten vanaf 2026 meer verantwoordelijkheid voor taal, werk, waarden en dialoog. Zij krijgen een grotere rol bij inburgering, taalonderwijs, samenwerking met werkgevers en bij de Nationale Dialoog. Het inburgeringsstelsel wordt doorontwikkeld en aangepast naar aanleiding van uitspraken van het Europese Hof en de Raad van State.

Jeugd

Met de Hervormingsagenda Jeugd wordt gewerkt aan een toekomstbestendig jeugdzorgstelsel. Gemeenten ontvangen € 728 miljoen ter compensatie van tekorten en om de transformatie van de jeugdhulp door te zetten. Daarnaast komt er een fundamenteel andere aanpak voor kind- en gezinsbescherming, met een grotere rol voor lokale teams. Ook jeugdcriminaliteit vraagt om een integrale aanpak: preventie en repressie worden gecombineerd, in samenwerking met het sociaal domein, onderwijs en de strafrechtketen.

Maatwerk

Via Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek (PMM) worden gemeenten ondersteund bij complexe casussen, met een landelijk loket als centrale ingang richting het Rijk.

Participatiewet

Er worden stappen gezet om de Participatiewet eenvoudiger en menselijker te maken (Participatiewet in balans). Ook wordt gewerkt aan vereenvoudiging van inkomensondersteunende regelingen, uitbreiding van het vangnet voor gemeenten met structurele tekorten en hervormingen in inkomensondersteuning en de Toeslagenwet. De Handhaving Sociale Zekerheid wordt herzien, met meer nadruk op preventie en minder zware gevolgen voor kleine fouten.

Werk en participatie

Er wordt ingezet op een inclusieve arbeidsmarkt. De banenafspraken wordt uitgebreid, sociaal ontwikkelbedrijven worden ondersteund en IPS-trajecten voor mensen met psychische problemen uitgebreid. Ook komt er per regio één Werkcentrum waar werkzoekenden, werkenden en werkgevers terechtkunnen.

Wmo 2015

Eind 2025 verschijnt het houdbaarheidsonderzoek naar de Wmo. Vooruitlopend daarop wordt gewerkt aan een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage per 2027. Dit moet de toegankelijkheid borgen en levert een structurele besparing van € 225 miljoen op. Daarnaast trekt het kabinet € 12 miljoen uit voor de uitbreiding van opvangplekken voor vrouwen die vanwege huiselijk geweld niet meer thuis kunnen wonen.'

Zelfstandigen

Voor zzp'ers wordt gewerkt aan een verplichte basisverzekering tegen arbeidsongeschiktheid, waarmee een eerlijker speelveld ontstaat ten opzichte van werknemers.

Zorg en welzijn

Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) moet de toegankelijkheid van zorg verbeteren en personeelstekorten aanpakken. Het kabinet investeert fors in preventie, samenwerking tussen sociaal en medisch domein en het tegengaan van fraude in de zorg.

1 Bestaanszekerheid

1.1 Armoede en schulden

In 2026 zet de daling van armoede en kinderarmoede door, waarmee de kabinetsdoelstelling wordt gehaald. Toch wil het kabinet meer doen dan cijfers alleen: via het Nationaal Programma Armoede en Schulden wordt gewerkt aan effectiever en eerlijker beleid en het terugdringen van problematische schulden.

Belangrijke maatregelen zijn:

- Kleine schulden klein houden en overzicht voor mensen met schulden verbeteren.
- Snellere en betere schuldhulpverlening, met een minimumniveau van dienstverlening in alle gemeenten.
- Beter waarborgen van het bestaansminimum bij beslaglegging.
- Vroegtijdige oplossing van schulden door verbetering van publieke en private invordering.

Daarnaast wil het kabinet landelijke regels vereenvoudigen en ongelijkheid tussen gemeenten verminderen, zodat armoedebeleid eenvoudiger, eerlijker en effectiever wordt. Werken moet daarbij lonend blijven.

Het kabinet zet ook in op samenhangend beleid binnen het sociaal domein, met samenwerking tussen meerdere ministeries (VWS, OCW, SZW, JenV en BZK). Door vroegtijdig geldzorgen te signaleren en snelle ondersteuning te bieden, moeten mensen meer grip krijgen op hun financiële situatie en wordt nieuwe schuldenproblematiek voorkomen.

1.2 Caribisch Nederland en het sociaal domein

Het kabinet ondersteunt Caribisch Nederland op sociaal terrein met structureel € 4 miljoen voor de begeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2026 wordt daarnaast eenmalig de energietoeslag voor minimahuishoudens voortgezet. Verder werkt het kabinet aan een werkloosheidsregeling en een verlofregeling voor begeleiders bij medische uitzendingen. Samen met een verkenning naar een inkomensafhankelijke kindregeling worden deze onderwerpen in het najaar van 2025 in een beleidsbrief aan de Tweede Kamer gepresenteerd.

1.3 Continuïteit van uitkeringen in crisissituaties

Het kabinet werkt samen met UWV, de SVB en gemeenten aan een plan om de continuïteit van socialezekerheidsuitkeringen te waarborgen in crisissituaties. Daarbij wordt onderzocht hoe instanties elkaars taken kunnen overnemen en welke praktische en juridische kaders nodig zijn om uitkeringen ook in moeilijke omstandigheden tijdig bij mensen te krijgen.

1.4 Handhaving Sociale Zekerheid

Het kabinet wil meer zekerheid bieden dat kleine fouten niet onnodig grote gevolgen hebben. Daarom is het wetsvoorstel Handhaving Sociale Zekerheid opgesteld, waarmee de manier van handhaven breed wordt herzien. Door de nadruk te leggen op preventie wordt de kans op fouten verkleind en krijgen mensen meer vertrouwen in een rechtvaardige uitvoering van de sociale zekerheid.

1.5 Inkomensondersteunende regelingen Participatiewet

Het kabinet werkt aan de vereenvoudiging van inkomensondersteunende regelingen binnen de Participatiewet, zoals de studietoelage en de individuele inkomensvoorslag. Hiermee wil het kabinet de uitvoering overzichtelijker maken en de verschillen tussen gemeenten verkleinen, zodat inwoners in vergelijkbare situaties ook daadwerkelijk gelijk worden behandeld.

1.6 Participatiewet in balans

Het kabinet wil meer vertrouwen en menselijke maat in de Participatiewet brengen en de uitvoering vereenvoudigen. Met het wetsvoorstel *Participatiewet in balans*, dat in 2026 in werking treedt, worden hardheden in de wet verminderd. Daarnaast onderzoekt het kabinet een fundamentele herziening van de wet en investeert het in versterking van de uitvoeringspraktijk bij gemeenten.

1.7 Uitbreiden vangnet Participatiewet

Om gemeenten met structurele tekorten op het bijstands- en loonkostensubsidiebudget te ondersteunen, verlaagt het kabinet vanaf 1 januari 2026 in 2 stappen het eigen risico. Door de vangnetuitkering worden tekorten sneller opgevangen. De regeling is budgetneutraal en blijft gepaard gaan met de eis dat gemeenten zich aantoonbaar inspannen om hun tekorten te beperken.

1.8 Vereenvoudiging inkomensondersteuning

Het kabinet werkt met de Hervormingsagenda Inkomensondersteuning aan een eenvoudiger en zekerder stelsel waarin werken loont. De agenda bevat 7 sporen, variërend van een toereikend sociaal minimum tot voorspelbaar inkomen en betere toeleiding naar werk. In 2026 zijn de eerste veranderingen merkbaar, zoals het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening dat niet-gebruik van voorzieningen moet tegengaan en verbeterde gegevensdeling mogelijk maakt. Ook wordt gewerkt aan voorspelbare inkomens door ongewenste effecten van nabetalen weg te nemen. En aan het verminderen van drempels tot arbeidsparticipatie, onder meer via versterking van de Banenafspraken.

1.9 Vereenvoudiging van de Toeslagenwet

Het kabinet werkt aan een vereenvoudiging van de Toeslagenwet (TW) om het doel van de wet beter te realiseren. In een verkenning zijn verschillende maatregelen onderzocht, zowel aanscherping als versoepeling van de voorwaarden voor een aanvulling. Alle opties vragen een aanpassing van wet- of regelgeving. Op korte termijn wordt toegewerkt naar een pakket concrete maatregelen dat de TW eenvoudiger, begrijpelijker en voorspelbaarder maakt voor mensen.

1.10 Verplichte verzekering voor zelfstandigen

De overheid werkt aan een basisverzekering voor arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (BAZ). Deze verzekering beschermt zelfstandigen tegen inkomensverlies bij langdurige arbeidsongeschiktheid, vooral degenen die nu vaak onverzekerd zijn. Daardoor ontstaat een eerlijker speelveld tussen zelfstandigen en werknemers. Een belangrijk voordeel is dat zelfstandigen dankzij de BAZ minder afhankelijk hoeven te zijn van algemene voorzieningen (o.a. Participatiewet). Momenteel heeft slechts 2 op de 3 zelfstandigen een eigen voorziening bij arbeidsongeschiktheid.

2 Maatwerk

2.1 PMM

Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek (PMM) ondersteunt gemeenten bij het doorbreken van vastgelopen, complexe situaties van inwoners. Het netwerk bestaat uit professionals van 6 ministeries, ruim 65 gemeenten en 20 publieke dienstverleners. Via het Landelijk Maatwerkloket Multiproblematiek biedt PMM één centrale ingang richting het Rijk. Zo worden knelpunten opgelost en gesignaleerd, en krijgen beleidsmakers input om het systeem beter te laten werken.

3 Meedoen

3.1 Actieagenda Integratie

Vanaf 2026 gaat het kabinet aan de slag met de Actieagenda Integratie. Voor gemeenten betekent dit een grotere rol bij het bevorderen van taalkennis, werk, waarden en dialoog. Zij krijgen onder meer de taak om kennis over Nederlandse waarden en normen te versterken binnen inburgeringstrajecten en lokale emancipatie-initiatieven, en om schadelijke praktijken beter te signaleren en tegen te gaan.

Ook op het gebied van taal en werk neemt de verantwoordelijkheid van gemeente toe. Zo komen er vanaf 2027 extra middelen beschikbaar voor taalonderwijs voor mensen in de bijstand die nog niet aan de taaleis voldoen. Gemeenten moeten dit onderwijs goed organiseren en handhaven en daarnaast samenwerken met werkgevers om statushouders en inwoners met een migratieachtergrond sneller aan werk te helpen.

Verder worden gemeenten nadrukkelijk betrokken bij de Nationale Dialoog, die tot doel heeft maatschappelijke scheidslijnen te verkleinen, het vertrouwen tussen inwoners en overheid te versterken en de onderlinge verbondenheid te bevorderen. Daarmee krijgen gemeenten een centrale rol in de uitvoering van de Actieagenda Integratie.

3.2 AZWA

Om de zorg toegankelijk te houden en het personeelstekort aan te pakken, heeft het kabinet met zorg- en welzijnspartijen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) gesloten. Dit akkoord bouwt voort op het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en richt zich op betere samenwerking, gelijke toegankelijkheid van zorg en een sterkere beweging van zorg naar preventie. Het kabinet investeert structureel bijna € 70 miljoen in medische preventie en € 400 miljoen in voorzieningen en samenwerking op het snijvlak van het sociaal en medisch domein. Daarnaast wordt ingezet op investeringen in regio's waar huisartsentekorten zijn, meer inzicht in wachttijden, arbeidsbesparende technologie en de ontwikkeling van professionals. Verder bevat het AZWA een stevige gezamenlijke ambitie om fraude en ondermijning in de zorg krachtig te bestrijden.

3.3 Hervormingsagenda Jeugd

Met de Hervormingsagenda Jeugd werkt het kabinet aan een toekomstbestendig jeugdzorgstelsel dat jongeren weerbaar laat opgroeien en gezinnen sneller passende hulp biedt.

In 2026 wordt het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg ingevoerd en een wetsvoorstel over de reikwijdte ingediend. Ook wordt geïnvesteerd in betere data om het functioneren van het stelsel inzichtelijker te maken.

Gemeenten ontvangen € 728 miljoen ter compensatie van tekorten in 2023 en 2024, te gebruiken voor de transformatie van de jeugdhulp, waaronder het versterken van de sociale basis, lokale teams, kind- en gezinsbescherming en integrale samenwerking in het sociaal domein.

De Deskundigencommissie Jeugd benadrukt dat de hervormingsagenda noodzakelijk is, maar dat ook bredere problemen, zoals schulden, huisvesting en ggz bij ouders, moeten worden aangepakt om duurzame verbeteringen te realiseren.

3.4 Inburgering

Met de Wet inburgering 2021 wil het kabinet dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk kunnen meedoen in de Nederlandse samenleving, onder andere door het leren van de taal en het vinden van werk. In 2026 worden de uitkomsten van de tussenevaluatie en het onderzoek naar de betaalbaarheid benut om het stelsel verder te versterken, in samenwerking met ketenpartners.

Daarnaast wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van het inburgeringsstelsel, waarbij rekening wordt gehouden met de gevolgen van nieuwe asiel- en huisvestingsmaatregelen. Het kabinet onderzoekt hoe deze effecten kunnen worden opgevangen zodat de uitvoering goed blijft functioneren.

Ook wordt in 2026 gewerkt aan een nieuw handhavingsbeleid naar aanleiding van uitspraken van het Europese Hof van Justitie en de Raad van State. Hiervoor komt een wetsvoorstel dat de uitvoering van de inburgering in lijn brengt met deze rechterlijke uitspraken.

3.5 Jeugdcriminaliteit en samenwerking sociaal domein

De aanpak van jeugdcriminaliteit vraagt om samenwerking tussen strafrechtketen, zorg, sociaal domein en onderwijs. Het kabinet zet daarom in op een combinatie van preventie en repressie, met bewezen effectieve interventies die aansluiten bij de levensloop van jongeren: van vroege signalering tot re-integratie. Via het programma Preventie met Gezag en investeringen in kwetsbare gebieden wordt voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden of daarin doorgroeien. Deze integrale aanpak wordt ook toegepast in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

3.6 Jeugdigen en gezinnen goed beschermd

Het kabinet wil dat kinderen en gezinnen veilig en gezond kunnen opgroeien. Omdat het huidige stelsel van kind- en gezinsbescherming tekortschiet, werkt het Rijk samen met VNG en partners aan een fundamenteel andere aanpak: gezinsgericht, transparant, rechtsbeschermend en eenvoudig in uitvoering. Stevige lokale teams krijgen een centrale rol om onveiligheid te voorkomen of snel passende bescherming te bieden, waarbij het huidige 'estafette-model' wordt doorbroken. Daarnaast investeert het ministerie in 2026 in deskundigheidsbevordering, zodat professionals met de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling beter kunnen signaleren en handelen.

3.7 Werk en participatie

Het kabinet zet in op een arbeidsmarkt waarin iedereen kan meedoen en waarin werken loont. Mensen die ondersteuning nodig hebben om (weer) aan het werk te gaan, krijgen daarbij passende hulp, ook om werk vast te houden.

Zo wordt de banenafpraak verder ontwikkeld, in sociaal ontwikkelbedrijven geïnvesteerd en starten meer mensen met psychische problemen met IPS-trajecten gericht op werk. Ook wordt de overgang van school naar duurzaam werk verbeterd, met nieuwe wetgeving die vanaf 1 januari 2026 ingaat.

Daarnaast wordt het makkelijker om te schakelen tussen uitkering, dagbesteding, beschut werk, banenafpraak en regulier werk. Werkzoekenden en werkgevers kunnen elkaar straks eenvoudiger vinden via één regionaal Werkcentrum per arbeidsmarktregio, dat fungeert als toegangspoort tot scholing, loopbaanontwikkeling en personeelsdiensten. Verder ondersteunt het kabinet Oekraïense ontheemden om tijdelijk passend werk te vinden in Nederland.

3.8 Wmo 2015

Eind 2025 verschijnt de uitkomst van het houdbaarheidsonderzoek naar de Wmo 2015, uitgevoerd door Rijk en VNG. Dit onderzoek schetst scenario's voor de toekomst, gezien de toenemende druk door demografische groei, personeelstekorten en financiële schaarste. Vooruitlopend hierop bereidt het kabinet de invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage per 1 januari 2027 voor. Deze maatregel moet de toegankelijkheid van ondersteuning borgen en levert een structurele besparing van € 225 miljoen op in het gemeentefonds. Daarnaast trekt het kabinet € 12 miljoen uit voor de uitbreiding van opvangplekken voor vrouwen die vanwege huiselijk geweld niet meer thuis kunnen wonen.'

Colofon

Auteur

Fawzi Salih

Redactie

Francis Bouwens

Stimulansz

info@stimulansz.nl

030 298 2800

www.stimulansz.nl

Over Stimulansz

Stimulansz helpt professionals van gemeenten alle veranderingen in het sociaal domein zo soepel mogelijk te doorlopen.

Dit doen we door steeds een stap op de ontwikkelingen vooruit te lopen en te kijken wat er mogelijk is met nieuwe en bestaande wet- en regelgeving.

We zorgen voor een heldere andere kijk, gidsen gemeenten en bieden hierbij diverse diensten aan. Zo kunnen zij het beste effect voor hun inwoners bereiken, nu en straks.

Stimulansz is uitvinder van de [Omgekeerde Toets](#)[®], de beproefde en juridisch onderbouwde maatwerkmethode die veel navolging heeft gekregen en in meer dan 50% van de Nederlandse gemeenten succesvol wordt toegepast.

Nieuwsgierig?

Benieuwd wat Stimulansz nog meer te bieden heeft?

Ga naar stimulansz.nl voor meer trainingen, kennis en advies.

Volg ons ook op:

stimulansz.nl

**Anders kijken
is meer bereiken**